

גיליון מס' 505 פרשת בשלח

תשפ"ג שנה אחת עשרה

לרפואת

אסתר בת שיינדל יפה

לרפ"ש בתושח"י

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

מקור שי"ח

שובב"ם

בבוקר לתוספת קדושה כמו שהזכיר בבה"ל סי' שכ"ו ד"ה אדם, וכשהתקין לו מקורבו חימום במקוה הקרה שמתחת ביתו הקפיד ע"ז טובא שלא תהא המקוה חמה, וראיתי שפ"א נמנע מליך מחמת כן. בארחות רבינו (ח"ב עמ' רפ"ח) כתב שהחז"א בסוף ימיו התיר טבילת עזרא ורק לא ניה"ל הטבילה לתוספת קדושה [ודלא כמבואר בבה"ל ובמע"ר בשם הגר"א], וכ"כ בס' אבני המקום ביצה (סי' רל"ח סק"ט) בשם רבינו שאין להחמיר בט"ע, אבל אני שמעתי מרבינו שא' שנהג כהגר"א שלא לילך לא יתיר נדרו אפי' לטבילת עזרא, ואמר שלא כדאי לבטל מנהג הגר"א, וכ"כ בדעת נוטה (ק"ש סי' ק"ג) מה היתה דעת מרן החז"א זצ"ל בענין טבילת עזרא בשבת כשנזהרים מסחיטה ומים חמים וטלטול המים, תשובה: **לא לטבול.**

בענין מספר הטבילות כתב רבינו בס' תשובות הגר"ח (ח"ב עמ' תרמ"ז): **בחול אחד ואדרבא כתוב (כלה רבתי פ"י) שמי שטובל שנים ה"ז מגונה, ובערש"ק ד"פ בשם האריז"ל.** ובענין טבילת שבת כתב רבינו בס' טהרת התורה (סי' ע"ה) **אני טובל בשבת רק פ"א** וכתב שם הטעם שלא לאפושי פלוגתא, דכיון שנחלקו בזה גדולי ישראל ואין בידינו להכריע, למה לו להוסיף על מה שמחוייב! ושם סי' ע"ג שאל מרבינו למה כתב בארחות ישר (סי' נ"א) ד'אין בידינו להכריע' הרי במ"ב מ' שכ"ו מכריע להקל, והשיב: **ד' הגר"א להחמיר וכן ה' נוטה החז"א.**

סיפר אחד שראה ילד כבן י"ב שהגיע לרבינו, ואמר לו שקשה לו להיות מתמיד בלימוד ואע"פ שמנסה להתמיד לא מצליח, והביט בו רבינו זמן מה, ואמר לו לך טבול במקוה, ושאלו הילד מתי לטבול והשיבו רבינו מתי שקשה לך ללמוד, ושאלו לרבינו מה הפשט בזה, והשיב רבינו שאת עצם הסיפור איננו זוכר, אבל אם ענה כך אז זה מה ששמו בפיו מן השמים לומר לו (ספר "הספרים" עמ' רכ"ו)

בס' כנפי רוח (עמ' צ"ג) מביא הגר"י זילברשטיין שליט"א ששאל מרבינו זצ"ל אם אסטרונומים יעלו קרח לירח ויחפרו שם בור וימלאו שם על הירח את הקרח האם תהיה כשרה למקוה. ורבינו זללה"ה ברוחב דעתו השיב דיתכן דלא יועיל, וראייתו מהמשנה (כלים פ"ז מ"ד): ויש במה שנברא ביום הראשון טומאה בשני אין בו טומאה בשלישי יש בו טומאה ברביעי ובחמישי אין בהם טומאה ופירש הר"ש 'בעושה כלים מן הנבראים ביום ראשון דארץ נבראת ביום א' וכלי חרס העשויה ממנה טמא'. ברביעי ובחמישי אין בהם טומאה, ופי' הר"ש 'ברביעי נתלו המאורות ואין בהם טומאה כלומר שאם יקחו עפר מן הירח אינו מוגדר כארץ וכולו טהור'. וא"כ גם אם יעשו שם מקוה אולי פסול דאינו בארץ, והוסיף הגר"ז טעם בהסבר הדבר דהרי בשעת תליית המאורות היה הירח גופו אש כמו השמש הלוהטת.

מנהג החסידים לטבול כל יום קודם שחרית, ופעם שחתי לפני רבינו זצלה"ה את שאלת הג"ר משה שלמה לוינזון אב"ד פארצווי בעל שו"ת חשק שלמה, מהאדמו"ר מקאצק שהחסידים הטובלים בכל יום ביטלו תקנת עזרא (בברכות כ"ב) שהרי מצויין להם מקוואות חמות כל יום, [והקאצקער השיבו שקדושת המקווה היא גופא התקנה, אהל תורה סי' רע"ז], ואמר לי רבינו הכ"מ שיש לו ראייה מהגמ' שיש עניין בטבילה קודם התפילה, ממה שאמרו בברכות (ט"ו א') אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כל הנפנה ונוטל ידיו ומניח תפילין וקורא קריאת שמע ומתפלל מעלה עליו הכתוב כאלו בנה מזבח והקריב עליו קרבן דכתיב ארחץ בנקיון כפי ואסובבה את מזבח ה', אמר ליה רבא לא סבר לה מר כאילו טבל דכתיב ארחץ בנקיון ולא כתב ארחץ כפי, ע"כ דברי הגמ', ואם אין ענין לטבול קודם התפילה מאי מעליותא בזה שנחשב כאילו טבל.

אמנם רבינו לא נהג בטבילה זו, ואמר לי שטובל רק מתי שצריך, ובע"ש ויר"ט ובשבת בבוקר [בס' כל משאלותיך (עמ' שע"ז) הביא שאמר לו רבינו שבעבר היה נוהג לטבול מידי יום בעשרת ימי תשובה].

שמעתי מרבינו דבתוספתא (ספ"ה דמקוואות) אי' הקופץ לתוך המקוה הרי זה מגונה, הטובל פעמים במקוה הרי זה מגונה, האומר לחבירו כבוש ירך עלי במקוה הרי זה מגונה וכו' והעתיקו בר"מ (פ"א ה"ט) ובשו"ע (סי' ר"א סעיף ס"ב), ובכ"מ ובב"י נדחק בטעם האיסור לטבול ב' פעמים, וכתב שהוא גזירה שמא ימעטו המים ע"ז ויפסל המקוה, ולפ"ז במקוה גדולה אין לחוש, אמנם במסכת כלה רבתי (ספ"י) מביא מברייתא: והטובל שני פעמים הרי זה מגונה דילמא דייב על אינשי ולא חזי ליה, עכ"ל ולפי טעם זה שלא יתז מים על שאר הטובלים א"כ בטובל יחיד ליתא להך חששא. (וציין לזה רבינו בקרית מלך).

בשו"ת פאת שדך (ח"ב סי' פ"ח) שאל לרבינו: בימים אלו שמעתי מפי עד ראייה נאמן שמע"כ אביו של מע"כ טובל בשבת, ובאמת שמעתי גם אני מפי הגאון ר' זליג ראובן בענגיס זצ"ל שהוא עד מפי עד שהגר"ח וואלזין היה הולך לבית הטבילה בשבת, וגם "א שהגאון ר' שמואל סלנט זצ"ל היה טובל בשבת, אלא ש"א דאי אפשר לידע, אף שמעתי שקצת מן הפרושים בירושלם ת"ו היו טובלים בשבת, מה הטעם בכ"ז כיון שהוא נגד הגר"א, אולי ידע מע"כ את הטעם, והשיב רבינו: **סומכין על הבה"ל בס' שכ"ו ד"ה אדם.** [וראה בארחות ישר (סוסי"י י"א) ג' הגבלות שצריך להיזהר בהם בטבילה בשבת].

בס' בינת הלב (עירובין מכתבים סי' ה' ס"י) כתב רבינו על הנהגת החז"א בטבילה בשבת: **לשואל השיב לנהוג כהגר"א אבל אאמרי' שליט"א נוהג לטבול וגם אני כן ומרן זצ"ל ידע מזה ולא מיחה.** [השואל הוא הגר"ש ברזם זצ"ל, ראה בארחות רבינו ח"א עמ' רפ"ז]. ואכן רבינו זיע"א היה נוהג לילך למקוה בשבת

מדור זה מוקדש לע"נ א"מ הרבנית ברכה רבקה ב"ר שלמה אריה רוזנברג הכ"מ

הצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com

ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"נ, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, וש"ת מרבינו.

שָׁגִים קְדֻמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

מְדוּר שָׁגִים קְדֻמוֹנִיּוֹת - לַשְּׁבוּעוֹת הַבָּאִים בַּעֲזָה"י

הגאון הגדול רבי אריה פומרנצ'יק בעל 'עמק ברכה' (ח' שבט)

הגאון רבי בנימין בינוש פינקל ר"י מיר (י"ה שבט תש"נ)

נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

הרה"ג רבי דוד פרנקל זצ"ל (גלב"ע ז' שבט תשנ"ו)

לא בירך ולא התקיים

פעם הגיעו שני בחורים מבוגרים לרבינו וביקשו ברכה לזיווג הגון, ונכח שם בצד החדר גם רבי דוידל ז"ל, ורבינו בירך כל אחד מהבחורים, וכשרצה לברך גם את רבי דוידל, אמר לעומתו, 'איני צריך'.

והסוף היה שניהם התארסו כעבור זמן קצר, ואילו רבי דוד, כידוע, לא נשא אשה עד סוף ימיו (מפי הג"ר ישעי' אפשטיין).

כאן לא פוזנא

סיפר גבאי בית הכנסת לדרמן הג"ר מרדכי אריאל שליט"א, שרבי דוד היה אומר יחד עם רבינו את עשר פרקי תהילים מתוך הקלף, לפני תפילת שחרית, ולמחרת ט' באב הציע שיאמרו עשרים פרקים, כדי להשלים את יום ט' באב שלא אמרו, והזכיר שבמשנה ברורה סימן תקנ"ד סק"ז, מובא שכן היה מנהג קהילת פוזנא

הגיב לו רבינו: כאן אין זה קהילת פוזנא...

בקיאות בספר תהילים

על לשונו של רבי דוד זצוק"ל היו שגורים פרקי תהילים, ופעם הוא אמר לרבינו שהוא כבר בקי בספר תהילים. אמר לו רבינו אם כן אשאל אותך - היכן יש פסוק, שג' פעמים מסתיימת התיבה באותה אות, שהיא המתחלת התיבה הבאה. ורד"פ לא ידע.

"גילה" לו רבינו: בפרק ק"ז פסוק ל"ה: יש מדבר לאגם מים וארץ ציה למוצאי מים. נענה רבי דוד בצחות "הלא גם אם הייתי עומד על הראש לא הייתי מגיע לזה" (נכד רבינו הג"ר ישעי' כהן).

רבינו בחצר בית הכנסת 'לדרמן' עם רבי דוידל ('זכור לדוד')

לדוד ה' אורי במנחה אצל ליטאים

אחד הדברים שדאג רבי דוד ה' כבוד חכמים ויראתם, והנה עובדה המאפיינת ביותר את אישיותו (זכור לדוד עמוד צח): היה זה בבית הכנסת לדרמן, בחודש אלול שנת תשמ"ה, שבועיים אחרי הסתלקותו של מרן הסטייפלר זצ"ל. ביום השבת בעת תפילת מנחה גדולה במנין הקבוע שהתפלל רבינו זצ"ל, הגיע אורח שכנראה לא ידע או שחח, שאמירת הקדיש אחרי 'עלינו לשבח', שייך להגר"ח קניבסקי שבתוך שלושים לפטירת אביו, ומיד אחרי 'עלינו' התחיל האורח לומר קדיש.

גם כשמאן דהו ניסה להשתיק אותו לא עלתה לו כי האורח לא תפס מה רוצים ממנו. והואיל והאורח אמר את הקדיש שתק רבינו ולא אמר קדיש.

רבי דוד ז"ל שהתפלל באותו המנין חשב בליבו, וכי לא ייאמר הפעם קדיש על הסטייפלר? אך לא אמר דבר לאותו האורח כדי שלא לביישו, ותיכף כשסיים הלה את אמירת הקדיש, החל רבי דוד לומר בקול "לדוד ה' אורי וישעי" ומיד התחילו גם הקהל לומר אחריו ואמרו עמו את כל הקיפטל, ולאחריו אמר רבינו את הקדיש לשביעות רצון כל הקהל.

אחרי כן נענה רבי דוד ואמר בצחות לסובבים, הראיתם דבר כזה, שבית כנסת ליטאי יאמרו לדוד ה' אורי בתפילת מנחה!?!....

הגאון רבי דוד פרנקל זצ"ל, תלמידו ומקורבו של מרן החזון איש זצוק"ל, היה עצם מעצמיה ובשר מבשרה של קבוצת תלמידי החזון איש ומקורביו שהתגוררו אחרי הסתלקות החזון"א, ב'שיכון חזון איש' וקבעו את מקום תפילתם בבית הכנסת 'לדרמן'.

הוי רץ למשנה

בנו של רבינו, הגאון רבי שלמה שליט"א ראש ישיבת 'תפארת ציון' ו'קרית מלך' פותח לנו צוהר לעולם שהיה מלפני כיובל שנים:

"רבי דוד פרנקל היה מאנשי לדרמן היראים שעליהם גדלנו בשנות הילדות.

"מידי בוקר הוא היה משכים קום לתפילת ותיקין בבית הכנסת, והוא גם היה מעורר על הלכות שונות ועומד בראש החבורה. אינני יכול לשכוח שמדי בוקר כשהסתיימה התפילה הוא היה מכריז "הוי רץ למשנה", ורבים מן המתפללים היו נעמדים

לשמוע שיעור קצר במשניות שנמסר על ידי אחד התלמידי חכמים בבית הכנסת."

"רבי דוד היה תמיד מלא בחיוניות ומרץ נעורים, וכשראה צורך למחות על דברים שלטעמו לא היו בסדר, היה עושה מבלי לחשוש מאיש".

דלה מזכרונותיו. רבי שלמה עם להבחל"ח אביו רבינו זצ"ל

חלות לרבי גדלי' נדל

הגר"ש שליט"א נזכר עוד:

קשריו של רבי דוד עם אביו היו עוד מאז היו שניהם יחדיו בצילו של מרן בעל החזון איש, ועד לסוף ימיו של רבי דוד היה קשור עם אביו. לעיתים רבות הוא היה עולה לביתנו לשוחח עמו בלימוד.

קשר מיוחד היה לרבי דוד עם שכנינו לבנין, הגאון רבי גדלי' נדל, והיה

מגיע אליו מידי יום לשוחח איתו בדברי תורה, ואחרי שנתאלמן רבי גדלי' מרעיותו, אימי הרבנית ע"ה היתה מגדילה את כמות החלות שאפתה לכבוד שבת, כדי לשלוח חלק מהם לשכן רבי גדלי', שלא היה אוכל מסתם אוכל קנוי בחנות.

וכך מידי שבוע, רבי דוד היה עולה אלינו, וביראת צדקותו היה משפיל את עיניו אך משוחח עם אימי הרבנית ונוטל את החלות עבור רבי גדלי' זצ"ל".

רבינו יוצא מברית מילה בירושלים, לצידו רבי דוד ז"ל ('זכור לדוד')

לא לומר תחנון

כשלא היו אומרים בבית הכנסת 'לדרמן' תחנון מחמת סיבה של חתן או מוהל וכדו' רבינו זצ"ל היה מרוצה מכך, ופעם התבטא שרבי דוד פרנקל היה "דואג" להביא חתן לבית הכנסת כדי שיימנעו מלומר תחנון. ומקורו היה מספר שולחן הטהור (סימן קל"א, ט"ז, ודלא כמשנה ברורה קל"א כ"ו בשם ט"ז, ואמר רבינו כי החזון איש כבר התבטא שאין נוהגים כהט"ז).